

Ildsjæl og mønsterbryder

Ildsjæle og mønsterbrydere har der heldigvis været til alle tider både i større og mindre samfund.

De kendetegnes bedst ved en ubændig lyst og iver til at sætte det i gang, som de brænder for. For dem er stilstand tilbagegang.

Et godt eksempel på en ildsjæl og mønsterbryder i Timringområdet var Laurids Christian Lauritsen eller Laust Kristian Spandet, som blev det navn, han blev kendt under.

Han blev født den 6. juni 1868 i Timring fattighus ved Timring kirke, hvor han boede sammen med sin mor og bedstemoderen, der sammen var kommet til Timring fra Sønderjylland i 1845.

Moderen, Marie Spandet, arbejdede på Møltrup Hovedgård. Faderen kom han aldrig til at kende, så det blev bedstemoderen, Kirsten Spandet, der blev hans faste holdepunkt i de første barndomsår.

Dengang varede barndommen nu heller ikke så længe, for allerede som 7-årig kom Laust til at arbejde som horddreng på Møltrup, hvor han passede gårdens kalve. Efter en tur over Birkmose, hvor han vogtede får ude i heden, kom han tilbage til Møltrup og blev fæstet som karl for en årsløn på 150 kroner. Dem fik han imidlertid aldrig udbetalt, for herremanden på Møltrup gik fallit, så Laust måtte nøjes med de 9 kroner, der blev hans del af boet.

I første omgang var det ikke landbruget, der havde første prioritet med hensyn til hans fremtidige virke. Han ville gerne have været lærer, men med den økonomiske baggrund, han havde, blev det kun ved drømmen. I stedet blev han uddannet som snedker. Efter endt militærtjeneste slog han sig ned i

Timring som selvstændig snedker med en startkapital på godt en snes kroner.

Han havde fået en 10 – 12 kroner i munderingsgodtgørelse ved hjemsendelsen fra militæret. Desuden skød bedstemoderen 10 kroner ind i foretagendet.

I 1894 giftede han sig med Birgitte fra Munklinde ved Bording. Kort efter giftemålet byggede de huset på Bjerregårdvej 20.

*Laust Kr. Spandets
næringsbrev fra 1893*

Laust Kr. Spandets første ejendom "Birgittesminde" på Bjerregårdvej 20 i Timring. Vejen, som familien står på, er Bjerregårdvej.

Personerne er fra venstre Laust Kr. Spandet med sønnen Peder på skødet.

Den følgende dame er Peders bedstemor fra Moselund ved Bording.

De to næste kvinder er først Lausts`mor Marie og derefter hans bedstemor Kirsten.

Livet lå foran dem, og alt så lyst ud. Men lykken varede kun kort, for året efter døde hustruen i barsels seng, mens Laust var inde til mønstring.

Barnet, som kom til at hedde Peder Munklinde Spandet, overlevede, så for Laust Kr. Spandet blev det meget svære år med masser af slid og slæb på det lille landbrug, han var ved at opbygge. Efter hustruens død, kom stedet for øvrigt til at hedde "Birgittesminde". Han startede småt med 4 tdr. land og én ko. Senere blev bedriften udvidet med yderligere 2 tdr. land og nok en ko.

På det lille landbrug var det nødvendigt at tænke kreativt, så derfor byggede Laust i 1896 sognets første ajlebeholder. Nu kunne han opsamle urinen fra dyrene og selv bestemme, hvor den skulle gøre nytte.

Trods svære kår og modgang var han stadig fyldt med mod og virkekraft, så derfor købte han i begyndelsen af 1900-tallet et 10 tdr. land stort uopdyrket areal af Møltrup's ejer, A. P. Jensen, ude i Nørmosen (Nr. Mosevej 7).

Med udvidelsen af markarealet blev de to køers trækraft udskiftet med to islænderheste – en race, som kom til at følge ham livet igennem.

Drengen til venstre er Jens Olesen - en halvbror til Peder Spandet, som ses til højre. Hestene hed Lars og Wolle.

Grunden til, at det lige blev islandske heste, fortæller han selv om i Salomon Frifeldts bog "Godtfolk og Skidtfolk". I én af bogens noveller "Ride, Ride, Ranke ..." beretter han om, hvordan han en dag gik ude i heden og vogtede får. For at fordrive tiden i de lange dage snød han sig ind imellem til at læse lidt i Flinchs Almanak, hvor der var en historie om en dreng og en islandsk hest. Gennem denne læsning blev Laust enig med sig selv om, at blev han engang i

fremtiden i stand til at anskaffe sig heste, så skulle det være islandske.

At der så kom til at gå 30 år, før ønsket blev opfyldt, havde han måske ikke regnet med.

Tømmerhåndværket, som han havde nørklet lidt med ved siden af landbruget, opgav han helt i 1898.

Omkring 1902 giftede han sig atter. Denne gang var det med Laura Jensen, der sammen med sin søn, Jens, var kommet til Jylland i 1897. Hun kom fra Møn, hvor hun var blevet enke i 1896.

Med Lauras indtog i det jyske, kom også roehakken til Timring – den korte udgave vel at mærke. Dette redskab havde hun fået stor erfaring i at bruge i de hjemlige roemarken på Møn.

Efterhånden havde Laust fået samlet omkring 30 tdr. land ude i Nørmosen. Derfor byggede han i 1907 en ny gård på stedet og solgte den gamle i Timring.

Gården "Nørmose" Nr. Mosevej 7 blev bygget i 1907.

På billedet ses Laust Kr. Spandet med seks af sine børn og sine uundværlige islænderheste.

Nørmosen var, som navnet udtrykker, et fugtigt område med våd og sur jord, så der skulle både drænes og mængles, inden jorden kom til at give et fornuftigt afkast.

For sin store vedholdende ihærdighed i forbindelse med opbygningen af sin gård, der efterhånden var blevet til et helt lille mønsterbrug, blev Laust flere gange præmieret – blandt andet fik han i 1928 tildelt De jyske Landboforeningers sølvmedalje.

Laura og Laust Kristian Spandet.

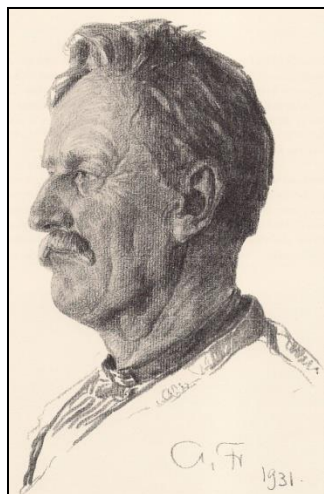
Alt var dog ikke hårdt arbejde, idet han i en periode også fik tid til at sidde i sognerådet. På et tidspunkt var der endda tale om, at han skulle stilles op til folketingsvalget, men nogle af stillerne, her iblandt Herning-sagføreren Riis Hansen, ville belære Laust om, hvad han måtte sige, og hvordan han ellers skulle gebærde sig, hvis han blev valgt. Til alle disse gode anvisninger havde Laust kun følgende kommentar: ”Nej, tak! –

hvis a eet mo sej mi Mjænning, saa er't eet mæ!” Det med at kunne sige sin mening var vigtigt for Laust Kristian Spandet, hvilket på et tidspunkt gik ud over medlemmerne i det siddende sogneråd i Timring. Møderne holdtes på det tidspunkt i en lille stue bagved butikken hos daværende købmand S. P. Sørensen (Bjerregårdvej 1). Under et af disse møder kom Laust pludselig farende ud til kunderne i butikken og åbnede døren på vid gab ind til ”det vise råd” og råbte højt: ”Vil I eet gjarn se'r en Samling Pjatrøw?”

Grunden til Lausts ophidselse og udbrud, skal ses i lyset af, at der efter sigende skulle have været en lærer i Tiphede skole, der var blevet så uenig med forældrene, at disse havde lavet en underskriftsindsamling for at få manden afsat. Senere, da det blev alvor, fik mange af de forældre, der havde skrevet under, dårlig samvittighed og lavede derfor en ny liste med underskrifter, der ønskede, at staklen skulle blive i embedet.

Det, der i den forbindelse havde ophidset Laust Kristian Spandet, var sognerådets noget vankelmødige holdning til sagen.

Efter sigende skulle han ikke just have været veltalende, men det, han sagde, var gennemtænkt og fornuftig tale.

*Laust Kristian Spandet.
Tegning af Achton Friis.
(De jydere land bd. 1 s.
487).*

Desuden var han en tolerant person, der lyttede til og accepterede andres meninger. I sin tid i sognerådet, hvor han sad i flere perioder, var han formand for Hjælpekassen.

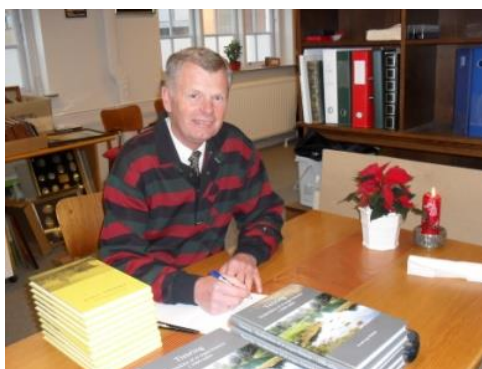
Også mange andre foreninger i Timring fik glæde af hans arbejde i bestyrelsen. Især én forening stod han hjerte meget nært - Timring Bogsamling. Helt fra barnsben havde han læst meget, selvom de andre drenge syntes, at det var en mærkelig fornøjelse at have. Som voksen læste han gerne om historie og topografi.

Efter hans død fik tilknytningen til Timring Bogsamling også betydning for foreningen, idet han hustru oprettede "Laust Kr. Spandets mindelegat" på 500 kroner. Renterne af dette beløb skulle bruges til indkøb af nye bøger.

Med hensyn til det lokalhistoriske, var han uden tvivl den person i sognet, der skal have den største ære for, at Konrad Understrups bog "Timring Sogn" kom til at se dagens lys i 1929. Han drog sognet rundt med forfatteren og henviste til mange personer, der sad inde med brugelig viden.

Ud over, at han fik sat grøde i landbruget og lokalsamfundet, var der også tid og kræfter til, at han sammen med hustruen Laura opfostrede 11 børn.

I 1936 lukkede denne stovte og ihærdige mand for sidste gang sine øjne ude på det lille sted i Nørmosen.

Svend Aage Madsen.

